

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію Воронкової Олени Ігорівни на тему «Правове забезпечення публічного управління інформаційною сферою в Україні», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

1. Загальна характеристика роботи

Дисертація Олени Ігорівни Воронкової, подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії, присвячена дослідженню правового забезпечення публічного управління інформаційною сферою в Україні. Увагу дослідниці зосереджено на визначенні сутності, змісту та структури правового забезпечення публічного управління інформаційною сферою в Україні, розробленні концепції зазначеного правового забезпечення в умовах сталого розвитку, європейської інтеграції й цифрової трансформації, а також на виробленні науково обґрунтованого підходу та рекомендацій щодо її реалізації й удосконалення.

Актуальність теми дослідження зумовлена наявністю комплексу складних взаємопов'язаних чинників. Зокрема, регулювання інформаційної сфери потребує імплементації у суспільну та управлінську практику ідей сталого розвитку, утілених у відповідних цілях сталого розвитку. Крім того, досягнення зазначених цілей вимагає впровадження інструментів інформаційного суспільства. Стратегічне планування та реформування системи державного управління в Україні частково враховують визначені цілі й відповідні інструменти. Водночас на науковому рівні потребують переосмислення загальні підходи до розуміння публічного управління та його проявів в умовах розвитку інформаційного суспільства; правове забезпечення і характер правової регламентації публічного управління в умовах розвитку інформаційного суспільства; правові засоби публічного управління в інформаційній сфері з урахуванням чинників впливу, характерних для інформаційного суспільства; взаємодія права з іншими традиційними та новітніми регуляторами суспільних відносин; адаптація національного законодавства до стандартів ЄС щодо зміцнення інституційної спроможності національних органів публічного управління. Перелічені чинники у своїй сукупності зумовили потребу в належному науковому осмисленні наявних викликів, обґрунтуванні відповідних пропозицій та формуванні правових механізмів для потреб публічного управління в інформаційній сфері.

Отже, обрана авторкою тема наукового дослідження є **актуальною для правової науки.**

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень

Авторка належним чином окреслила об'єкт та предмет дослідження в їхньому співвідношенні. Об'єктом проведеного дослідження є суспільні відносини, що виникають під час публічного управління інформаційною сферою в Україні в умовах сталого розвитку, цифрової трансформації та європейської інтеграції. У співвідношенні з об'єктом предмет наукового дослідження визначено як правове забезпечення публічного управління інформаційною сферою в Україні.

Таке визначення об'єкта і предмета дослідження з урахуванням актуальності обраної теми та загального ступеня розробленості цієї проблематики зумовило відповідну постановку мети, що полягала у визначенні змісту, сутності та структури правового забезпечення публічного управління інформаційною сферою в Україні; розробленні концепції правового забезпечення публічного управління інформаційною сферою в Україні в умовах сталого розвитку, європейської інтеграції та цифрової трансформації; визначенні й виокремленні науково обґрунтованого підходу та відповідних рекомендацій щодо реалізації державної політики й удосконалення складових правового забезпечення публічного управління інформаційною сферою в Україні. Зумовлений метою та запропонований авторкою перелік завдань є логічним, взаємопов'язаним і взаємообумовленим, а сукупність виконаних завдань дає змогу досягти мети дослідження. Структура дисертаційної роботи є логічною, зумовлена метою та завданнями дослідження і відповідає його змісту.

Для досягнення визначеної мети та виконання завдань дослідження обрано відповідний комплекс методів, наведений у роботі. Зокрема, авторкою використано загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання. Обрані методи дали змогу досягти визначеної мети дослідження; детальний опис особливостей застосування методів щодо конкретних завдань дослідження та їх відповідності окремим складовим наукової роботи належним чином викладено у вступі дисертації.

Науково-теоретичним підґрунтям дисертації є теоретико-методологічні напрацювання і дослідження вітчизняних та зарубіжних фахівців із загальної теорії держави і права, зокрема в галузях конституційного, адміністративного та інформаційного права, а також комплексні праці з філософії, теорії публічного управління та адміністрування, комп'ютерних наук. Значну увагу приділено дослідженню наукового обґрунтування концепції сталого розвитку в управлінській та правовій науці.

Зазначене підтверджує високий науково-практичний рівень роботи, свідчить про глибину та зваженість наукових висновків, а також належну аргументацію положень, що виносяться на захист.

3. Достовірність і наукова новизна наукових положень, висновків дослідження

Дисертаційне дослідження виконано в межах планів наукових досліджень Державної наукової установи «Інститут інформації, безпеки і права Національної академії правових наук України», зокрема комплексних науково-дослідних робіт: «Правове забезпечення застосування цифрових технологій в умовах трансформації суспільства» (номер державної реєстрації – 0119U003166); «Концептуальні засади правового забезпечення цифрової та соціальної трансформації в контексті сталого розвитку України» (номер державної реєстрації – 0123U103530). Наукова новизна одержаних результатів полягає в розробленні та впровадженні авторського підходу до формування концепції й моделі правового забезпечення публічного управління інформаційною сферою України і визначається тим, що дисертація є першим в Україні комплексним монографічним дослідженням змісту, сутності та структури правового забезпечення публічного управління інформаційною сферою України в умовах сталого розвитку, європейської інтеграції й цифрової трансформації. Як засвідчує аналіз, авторкою одержано низку нових наукових результатів, які мають важливе теоретичне і практичне значення, зокрема нею

вперше:

– запропоновано авторське визначення правового забезпечення публічного управління як системного утворення (процесу), а саме сукупності нормативно-правових актів і відповідних органів публічного управління, які забезпечують цілісне функціонування та динамічний розвиток органів публічного управління, інститутів громадянського суспільства, суб'єктів господарювання тощо під час розбудови інформаційного суспільства в країні в умовах сталого розвитку;

– запропоновано та обґрунтовано концепцію правового забезпечення публічного управління інформаційною сферою України, основні положення якої встановлюють: 1) зміст поняття «правове забезпечення публічного управління інформаційною сферою в Україні», що ґрунтується на комплексному використанні управлінського, нормативного та соціологічного підходів до розуміння правового забезпечення, зумовленому особливостями предмета дослідження та необхідністю врахування статичних і динамічних аспектів правового забезпечення; 2) цілісне бачення мети зазначеного правового забезпечення за допомогою «дерева цілей», які перебувають на різних ієрархічних рівнях: вищий рівень пов'язаний зі створенням правових умов для досягнення цілей сталого розвитку в Україні; 3) класифікацію функцій цього правового забезпечення через призму розгляду права як інструменту соціальної інтеграції та стабілізації (регулятивна, охоронна,

правотворча (прогностична), комунікативна); 4) підхід до визначення структури зазначеного правового забезпечення;

– запропоновано впровадження у науковий обіг низки термінів: 1) інтегративної категорії «суб'єкти публічного управління інформаційною сферою в Україні» як родового поняття, що забезпечує системне охоплення всіх учасників управлінських відносин як з боку держави, так і громадянського суспільства; 2) поняття «органи публічного управління інформаційною сферою в Україні» як інституційного центру моделі правового забезпечення публічного управління інформаційною сферою України;

– запропоновано та обґрунтовано концепцію формування джерел права, зокрема юридичних джерел права як складової моделі правового забезпечення публічного управління інформаційною сферою України;

– встановлено співвідношення понять «суб'єкти правового забезпечення публічного управління інформаційною сферою в Україні» та «учасники правотворчої діяльності у контексті публічного управління інформаційною сферою в Україні»;

– запропоновано Методику проведення функціонального аудиту органів виконавчої влади в умовах воєнного стану шляхом включення до її структури алгоритму перевірки відповідності повноважень суб'єктів публічного управління інформаційною сферою України.

Крім того, робота суттєво вдосконалює стан розроблення актуальних наукових проблем у галузі інформаційного права.

У дисертації сформульовано висновки, рекомендації та пропозиції, що мають значення для розвитку правової науки й можуть бути враховані у правотворчій діяльності.

4. Оцінка змісту дисертації

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, що об'єднують дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Структура роботи відповідає визначеним меті та завданням.

У вступі обґрунтовано вибір теми дослідження, зокрема з погляду її актуальності, визначено зв'язок із пріоритетними напрямками наукових досліджень та відповідними науково-дослідними роботами, окреслено мету й завдання дослідження, визначено предмет та об'єкт дослідження, наведено й охарактеризовано обрані методи дослідження. Також визначено наукову новизну та практичне значення результатів дослідження, наведено відомості про публікації та апробацію матеріалів роботи.

Перший розділ присвячено теоретико-правовим та методологічним засадам правового забезпечення публічного управління інформаційною

сферою в Україні. У ньому враховано сучасний стан розроблення проблеми, результати проведених досліджень щодо публічного управління, а також визначено понятійний апарат з урахуванням положень суміжних наук. Окрему увагу приділено дослідженню виникнення та розвитку поняття «інформаційна сфера» у сучасних суспільних і правових науках, зокрема в контексті правового регулювання відповідних суспільних відносин.

У другому розділі авторка зосередилася на дослідженні моделі правового забезпечення публічного управління інформаційною сферою в Україні — від поняття через концепцію до моделі та відповідної структури. Окремо у відповідних підрозділах визначено джерела права та суб'єктів правового забезпечення публічного управління інформаційною сферою в Україні.

Третій розділ містить авторські напрацювання щодо об'єкта правового забезпечення та відповідних інструментів як складових моделі правового забезпечення публічного управління інформаційною сферою в Україні. В останньому підрозділі наведено авторський підхід до шляхів удосконалення публічного управління в інформаційній сфері України в умовах сталого розвитку, цифрової трансформації та європейської інтеграції.

Список використаних джерел містить 574 найменування на 55 сторінках.

5. Теоретичне та практичне значення результатів дослідження

Авторські напрацювання є результатом самостійного дослідження. Вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес, уже використані та можуть бути використані надалі в:

науково-дослідній сфері — основні положення та висновки дисертації можуть слугувати основою для подальшого розвитку концепції та моделі правового забезпечення публічного управління інформаційною сферою в Україні в умовах цифрової трансформації, європейської інтеграції, а також для вдосконалення концепції формування джерел права задля досягнення Цілей сталого розвитку;

сфері правотворчості та правозастосовної діяльності — висновки, пропозиції та рекомендації, сформульовані у дисертації, можуть бути використані у процесі наукової та правової експертизи відповідності чинних нормативно-правових актів вимогам Закону України «Про правотворчу діяльність», а також під час проведення функціонального аудиту органів публічного управління інформаційною сферою щодо встановлення критичних, актуальних, неактуальних і застарілих функцій в Україні в умовах воєнного стану;

навчальному процесі — матеріали дисертації доцільно використовувати під час підготовки підручників і посібників з дисциплін адміністративно-

правового та інформаційно-правового циклів, а також у викладанні навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Інформаційне право» тощо.

Наявність актів впровадження та значної кількості публікацій підтверджує практичну значущість роботи.

6. Аналіз дискусійних положень та зауваження

Загалом дисертація виконана на належному науковому рівні. Водночас позитивна оцінка роботи не виключає можливості висловлення окремих зауважень.

1. Авторський підхід до публічного управління є зрозумілим і належним чином аргументованим. Водночас, визначаючи коло його суб'єктів із включенням до них *«органів державного управління, органів місцевого самоврядування, інститутів громадянського суспільства та суб'єктів господарювання в межах визначених законом повноважень і функціональних обов'язків»* (с. 256–257), авторці було б доцільно ґрунтовніше аргументувати цю тезу з посиланням на визначений законом обсяг компетенції або на усталену практику застосування чинного законодавства, оскільки обсяг повноважень інститутів громадянського суспільства є обмеженим, а сам термін не має достатньо чіткого інституційного визначення у вітчизняному законодавстві.

2. Під час висвітлення та характеристики сучасного стану впровадження в Україні нової парадигми публічного управління авторкою звернено увагу на необхідність пошуку ефективної моделі цього процесу, яка б ураховувала рекомендації та Принципи державного управління Програми підтримки вдосконалення врядування та менеджменту (Програми SIGMA), а також досвід країн ЄС (с. 106–109, 258–259). Водночас характеристика цього стану видається фрагментарною без конкретної оцінки стану справ, зокрема з огляду на реалізацію підходів до стратегічного планування в державі, передбачених Концепцією національної системи стратегічного планування, затвердженою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13 серпня 2025 р. № 853-р.

3. Визначаючи предметом дослідження саме «публічне управління», а не «публічне адміністрування», авторка вказує на складність розмежування цих понять. Водночас у тексті вони подекуди змішуються, що призводить до дискусійних висновків щодо «юридичного інструментарію» (підрозділ 3.2, с. 217–222), який може сприйматися як однаковий для обох зазначених понять.

4. Під час дослідження системи управління інформаційною сферою авторкою недостатньо проаналізовано діяльність окремих суб'єктів. Зокрема, значну увагу приділено функціям і повноваженням Міністерства цифрової трансформації України, тоді як компетенцію інших центральних органів виконавчої влади досліджено досить фрагментарно.

5. Під час висвітлення питання *digital era governance* доцільно було б підкріпити загальнотеоретичні положення посиланнями на наявну в державі практику публічного управління в інформаційній сфері, обравши як приклад систему управління доменною зоною, діяльність криптобірж або інший актуальний приклад, оскільки у зазначених сферах наявна значна кількість проблем, пов'язаних із застосуванням норм права.

Висловлені зауваження не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційного дослідження та його наукової цінності.

7. Висновок рецензента

У межах проведеного аналізу тексту не зафіксовано очевидних ознак академічного плагіату, фальсифікації наукових результатів чи інших порушень академічної доброчесності, що давало б підстави поставити під сумнів самостійність підготовки дисертації авторкою. Робота містить відповідні посилання на використані авторкою ідеї, розробки та твердження інших авторів, нормативно-правові акти та практичні матеріали.

Рецензент не має реального чи потенційного конфлікту інтересів у взаєминах із здобувачем та/або його науковим керівником.

Дисертаційна робота Воронкової Олени Ігорівни на тему «Правове забезпечення публічного управління інформаційною сферою в Україні», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», є завершеним, самостійним і концептуально цілісним науковим дослідженням, у якому розв'язано важливе наукове завдання.

Дисертація відповідає вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, а її авторка, Воронкова Олена Ігорівна, заслуговує на присудження відповідного наукового ступеня за спеціальністю 081 «Право».

Рецензент

**Керівник наукового центру інформації і права
ДНУ ІБП НАПрН України
доктор юридичних наук, доцент**



Іван ДОРОНІН

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ

Помічник директора (по кадрам)
Державної наукової установи
«Інститут інформації, безпеки і права»
НАПрН України



Белашук